

Maurice Verbaet bij een werk van Fred Bervoets: *Ku-Klux-Klan* (1988).

Maurice Verbaet brengt
het beste van België bijeen

De kunst van het verzamelen

In het Maurice Verbaet Center is het allerbeste van Fred Bervoets te zien. De Antwerpse kunstverzamelaar gaat zijn collectie in de toekomst uitpuren tot gelijkaardige ensembles van de artistieke top van België, alles van na 1945. Noodgedwongen, want door een scheiding moet hij zijn brede collectie van achtduizend stuks afslanken. "Noodzaak maakt creatief", gelooft Verbaet, die zijn moeder naar de veiling stuurde om zijn eerste kunstwerkjes te kopen en straks de grootste galerie van Knokke opent.

Tekst: Frank Heirman
Foto's: Jan Van der Perre

Hoelang hij al verzamelt, kan hij niet precies zeggen, maar het moet bijna een halve eeuw zijn. Als student stuurde Maurice Verbaet zijn moeder naar veilinghuis Campo op de Meir om werken te kopen die hij tijdens de kijkdagen had opgemerkt, tenminste stukken die binnen zijn budget van zakgeld en vakantiebaantjes vielen. "Eén keer liep het mis en kocht mijn moeder een verkeerd nummer. Binnen het jaar verkocht ik het werk voort. Het was een aquarel van de toen onbekende Chinees Zao Wou-ki. Vandaag veel geld waard. Misschien had ik beter toch wat gewacht", lacht Verbaet. Naast de missers – het leergeld van elke beginnende verzamelaar – zaten er ook meevallers bij zijn aankopen. Een anoniem fauvistisch werkje bleek een Othon Friesz. "In die periode kon je echt ontdekkingen doen. Tot de jaren tachtig was er amper informatie beschikbaar. Ik probeerde me zo goed mogelijk te documenteren met oude catalogi en boekjes van bij De Slegte en Moorthamers", herinnert hij zich.

Waarom hij zo vroeg en zo intens door de verzamelmicrobe gepakt werd, daarvoor heeft Maurice Verbaet geen wetenschappelijke verklaring. Zijn grootouders hadden enkele negentiende-eeuwse schilderijen in huis, genre landschappen van Frans Lamorinière en dierentafelen van Charles Verlat, maar iets persoonlijker als Henri De Braekeleer zat er niet eens bij. Zijn vader die een bloeiende verzekeringszaak uitbouwde, had helemaal niets met kunst. Nooit ging hij met het gezin naar exposities in eigen stad.

"Toen mijn vader en moeder mijn collectie in 2012 in het Museum van Elsene zagen hangen, stonden ze met open mond te kijken. Mijn vader beseftte niet dat kunst zo belangrijk voor me was. Hij was er veel te zakelijk voor", denkt Verbaet.

Nooit aandelen

Zakelijk kon Maurice Verbaet ook zijn, maar altijd kreeg de kunstliefhebber in hem het laatste woord. "Nadat ik zelf in de wereld van de financiën was gestapt, heb ik nooit aandelen en obligaties gekocht. Ik trok geen dividenden. Altijd heb ik kunst gekocht, Belgische kunst omdat die proportioneel veel goedkoper was dan Ame-

Een 'spaghettiwerk' van Fred Bervoets met titel *Labo 1971* (1971).

rikaanse of Franse, maar ook omdat ik die op de voet kon volgen”, verduidelijkt Verbaet. Er waren momenten dat hij hogere budgetten kon besteden, maar dat waren niet noodzakelijk de beste periodes voor zijn collectie. “Als je niet scherp moet kijken, doe je makkelijker miskopen”, leerde hij. Hij kocht steeds wat hem aansprak en uitdaagde, niet wat in de mode was. Toen collega Ronny Van de Velde in 1981 Jules Schmalzigaug (1882-1917) herontdekte, was Maurice Verbaet enthousiast en kocht als eerste de beste werken. “Alleen het grootste schilderij dat op de cover van de eerste monografie belandde, wilde hij me niet verkopen. Ik heb het tenslotte kunnen ruilen met een Jacob Smits uit mijn collectie die hij absoluut wilde overkopen voor een klant.” Ook van een andere abstracte pionier, Pierre-Louis Flouquet, was Verbaet een van de eerste kopers, al geeft hij toe dat hij de naam van de artiest voor het eerst hoorde toen hij er werk van aangeboden kreeg. Snel ging hij zich in zijn oeuvre verdiepen.

Jan Fabre

Zijn artistieke feeling gaf steeds de doorslag, maar Verbaet durfde wel risico's te nemen. Toen hij het voortouw nam van de Fondation Jean Rustin, renoveerde hij in Berchem een fraaie parochiezaal tot expositieruimte voor de Franse artiest. Om wat extra aandacht te trekken, raadde Ronny Van de Velde hem aan om de zaal te openen met een expositie van Jan Fabre. Die was toen als plastisch kunstenaar nog niet wereldwijd doorgebroken, maar ging wel al over de tong. “Jan Fabre wilde de expo slechts maken als ik be-

reid was om al het getoonde werk aan te kopen, iets wat ik nooit van plan was. Ik had al enkele werken van hem, maar zo'n hele collectie was niet haalbaar. Het plan leek hopeloos tot mijn broer Philippe bereid was om mee aan te kopen en Fabre zijn prijs liet zakken. De expo werd een succes.” En zo beheerde Verbaet een van de beste collecties van Jan Fabre. Uiteindelijk was dat slechts een toevallige zijspoor, net zoals de wereldwijde promotie van Jean Rustin (1928-2013) overigens. Verbaet was gefascineerd geraakt door de Franse Francis Bacon en omdat die geen vaste galerie had, nam hij de promotie ter hand. Met Rustin maakte hij, eerst vanuit Berchem en daarna vanuit Parijs, veertig exposities in heel Europa. Zijn grootste verzamelinteresse ging steeds uit naar het Belgische modernisme tussen 1880 en 1925. Een passie die hij deelde met zijn echtgenote Caroline, die hij in 1989 ontmoette. “Over een aankoop vroeg ik steeds haar mening. Een nieuw schilderij hing altijd een tijdje in huis en werd ook

“Het beste van Bervoets is van internationaal niveau. Een schilderij als ‘Ku-Klux-Klan’ kan naast een Basquiat staan”

door de kinderen besproken, vooraleer het naar de stockage verhuisde. De *sharing* van kunst heb ik altijd belangrijk gevonden”, zegt Verbaet. “Niets zo verrijkend als met anderen over een schilderij praten.” In 2012 werd een ruime keuze uit de verzameling Verbaet voor het eerst getoond in het Museum van Elsene. Voor velen was het een openbaring, een ensemble van James Ensor, Léon Spilliaert en Frans Masereel, dat probleemloos met de beste Belgische musea kon wedijveren. Als aanvulling was ook naoorlogs werk te zien van bijvoorbeeld Antoine Mortier en Paul Van Hoeydonck.

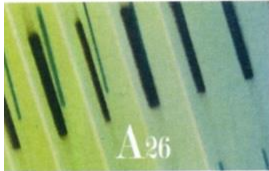
Donderslag

Groot was de verbazing toen Maurice Verbaet, nog geen twee jaar later, besloot om zijn hele collectie modernisten te verkopen en zich voortaan alleen nog toe te leggen op de naoorlogse periode 1945-1975. “De beslissing heb ik snel genomen, bijna van de ene dag op de andere. Sommigen begrepen niet dat ik toch niet enkele topstukken wilde behouden, maar dat kon niet. Ik zou niet weten wat kiezen: als ik er tien wilde uitnemen, werden het er honderd.” Vier jaar later is de bijna volledige collectie modernisten – zo'n duizend schilderijen, tekeningen en grafiek – verkocht, via kunsthandelaars en tenslotte ook op veilingen. Dat het een topcollectie was, bewezen de afgehamerde prijzen vorig jaar bij De Vuyst: bijna een half miljoen euro voor *Het dynamische van de dans* van Jules Schmalzigaug, 120.000 euro voor de sculptuur *La fine perle* van Oscar Jespers en 100.000 euro voor de lavis

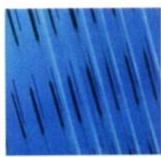
l'adultère van Léon Spilliaert. Belangrijke stukken belandden in de musea voor Schone Kunsten van Antwerpen en Gent. “Alles heeft een nieuwe bestemming gekregen, op vijftig werken na, maar dat komt nog”, blikt Verbaet terug. “Haast is een slechte raadgever.” De opbrengst van de modernisten ging naar de uitbouw van de verzameling naoorlogse meesters, maar ook naar infrastructuur en personeel. Maurice Verbaet kocht de benedenverdieping van de oude AWW-Building op de Mechelsesteenweg om er zijn Maurice Verbaet Center (MVC) in te richten, aangevuld met Tapta, het inmiddels goed aangeschreven restaurant van zijn dochter Magalie. In zijn thuisbasis Berchem heeft hij een groot depot met restauratieatelier, waarin drie restaurateurs permanent de collectie onderhouden. Sinds de opening organiseerde het MVC opmerkelijke tentoonstellingen, zoals het collectie-overzicht *Connexions* en *Soft? Tactiele dialogen* in samenwerking met het ModeMuseum, maar ook solotentoonstellingen van Paul Van Hoeydonck, Hugo Claus en René Guiette, telkens met wetenschappelijke research én boek. Tot de zomer loopt in MVC een weergaloos overzicht met vooral vroeg werk van Fred Bervoets. Zelf bezat Verbaet al een goede kern, maar nadat hij eind 2017 de vermaarde Bervoets-collectie van Walter Pas overnam, moet je voor het beste van Bervoets in het Verbaet Center zijn, zeker wat betreft de jaren zestig tot tachtig. “We hebben onlangs nog een Cobra-werk van Bervoets teruggevonden, waar we bijna een jaar aan gerestaureerd hebben”, zegt Verbaet. “Fred vertel-

1. Maurice Verbaet in restaurant Tapta.
2. De gevel van het restaurant en de galerie.
3. *Compositie* (1957) van Paul Van Hoeydonck, van wie Maurice Verbaet de grootste verzameling bezit.
4. Een werk van Ralph Cleeremans.

Schilderij *Kleurenregen* (1969) van Pol Mara.

INFO:
Maurice Verbaet Center, Mechelsesteenweg 64, za-zo 13-18u, www.verbaet.com
Fred Bervoets: early works 60-80 en Exploring matter: Francis Olin en Ralph Cleeremans, tot 30/6.
Tapta, lunch en diner do-za, lunch zo, www.tapta.be.
Verbaet Knokke, open vanaf eind mei, Zeedijk 738 in Knokke, www.verbaetknokke.be

de me dat het jarenlang bij hem in weer en wind op de binnenkoer had gestaan. Het beste van Bervoets is van internationaal niveau. Een schilderij als *Klux-Klan* kan naast een Basquiat staan. Alleen is het in het buitenland ondergewaardeerd. Mijn droom is met mijn kerncollectie een expo te organiseren met een Nederlands of een Duits museum." Daarmee loopt Maurice Verbaet vooruit op zijn plannen voor de toekomst. Nieuwe plannen, want vorig jaar stapelden zich donkere wolken op boven de collectie. Na 29 jaar kwam er een barst in zijn huwelijk. "Ik heb ertegen gevochten", blikt hij terug. "Het was een heel moeilijke periode, maar op 28 december vorig jaar heb ik het aanvaard. We gaan proberen er het beste van te maken voor iedereen. Zo gaat het leven. In wezen ben ik een ongerepte optimist. Ik heb nog al bladzijden omgeslagen, ook financiële. Er is een Frans spreekwoord dat zegt: *la barrière crée les occasions*. Daar geloof ik in. Ik haat het om in een grijze zone te zitten. Het is zwart of wit. Als je eenmaal een beslissing genomen hebt, dan zie je dat alles kan evolueren naar een ander geluk." De collectie, achtduizend stukken, gaat noodgedwongen verkleinen. Verbaet: "De brede waaier gaat eruit. Misschien is dat goed. Zo komen er werken op de markt en kunnen andere kunstverzamelaars of musea daarop inpikken. Minder in de breedte, meer in de diepte wordt de nieuwe uitdaging. Een kern bijeenbrengen van tien tot twintig kunstenaars van wie ik een essentieel deel van hun carrière in kaart kan brengen."

Naar Knokke

Met welke kunstenaars hij verder wil, is nog niet helemaal uitgemaakt. Fred Bervoets alleszins, ze-

ker ook Paul Van Hoeydonck en René Guiette van wie hij de beste collecties ter wereld heeft, Pol Mara, maar ook minder evidente namen als André Willequet en textielkunstenaar Tapta en de nieuwe herontdekking Ralph Cleeremans en Francis Olin. "En er kunnen altijd nieuwe namen bij komen", denkt Verbaet. "Tot nu toe focuste ik vooral op de dertig glorieuze jaren 45-75, maar ik wil openstaan voor de recente geschiedenis. Met debutanten zie ik me niet beginnen, maar kunstenaars van een jaar of vijftig met een oeuvre dat een plaats verdient in de kunstgeschiedenis, waarom niet?" "Het uitpuren zal een tijd duren. Er is helemaal geen haast bij. In verzamelen en verkopen moet je alles zien op lange termijn, minimum vijf jaar. In die periode wil ik ook intenser gaan samenwerken met musea, voor exposities. Zij kunnen bij mij een grote kern vinden en expertise over bepaalde kunstenaars", gelooft Verbaet. Zelf blijft hij kernen tentoonstellen in het Maurice Verbaet Center, maar ook in een nieuwe galerie in Knokke. Een goed jaar geleden opende hij al een beperkte galerie op de Zeedijk. Vanaf eind mei breidt hij uit tot 500 vierkante meter, meteen de grootste van Knokke, de tweede thuisbasis van de belangrijkste Belgische verzamelaars. "Ik kan er ensembles tonen die ik verkoop, naast hoogtepunten uit mijn vaste collectie. Er is genoeg plaats voor kleinere exposities, kabinetten met tekeningen en ook mijn Franse kunstenaars Jean Rustin en Pierre Célice kan ik er verdedigen", glundert Maurice Verbaet. Hij is 68 geworden, maar het kunstvuur laait weer hoog op. Of de kinderen de passie ooit voortzetten? "Voorlopig is de vonk nog niet overgeslagen. Maar alles kan. Voor een optimist komt het beste altijd nog." ■